HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וחד אמר שבעה. ימים: **זה חזקיה מנך יהודה.** ליענה דס"ק הוא ולא למשמועין דזהו חזקיה דהמי קרא בחזקיה כתיב אלא לגבי מורמיה דמפרש מאי כבוד עשו לו במותו נקיט ואמר הכי: **תנוני כתפיה.** כמו ותלגה נעלו (דברים כה) שקרעו בגדיהם על שנהרגו כתפיהם: **והאידנא מפקינן.** ספר תורה קמי גברא רבה: **לנוחי.** על מטתו לא מנחינן: **כי הוה עייל בציר הכפא.** כלומר זימנא חדא כי הוה עייל בבית הכפא אמר לן הכי קיים למרינן לימד לן למרינן ולימד אמרו לחזקיה והאידנא לא משום כבודו לחזקיה לעיל מיניה עדיף מקיים: **מציץ לידי מעשה.** אלמא מעשה עדיף: **למיגמר.** לעולם מעשה עדיף אבל לגמורי לאחריני עדיף ממעשה הלכך לימד לן אמרינן: **זורעי.** היינו לדקה וחסד כדמפרש לקמיה: **נגחלת שני שבטים.** דהכי משמע רגליכם ישגולנו נגחלת השור והחמור יוסף ושכר: **נגוח לעדה עלי שור.** היינו כילה: **חמור גרם.** ממרגמת עמיר בניכסין: יוסף ליקרי שור נכור שורו הדר לו (דברים לג):

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד הרגל מועדת. כלומר כמה הרגל מועדת: **נשבר בדרך הלוכה.** כלומר כגון היה מועדת שמשברת דרך הלוכה: **הכהמה מועדת כו'.** קפריך בגמ' [ע"ב] היינו רגל היינו בהמה הא תנא ליה נשבר דרך הלוכה: **היתה מבעטת.** שיוי הוא זה ותולדה דקרן (ו) הלכך חצי נזק ומו לן: **או שהיו לרוסס מנחזין כו'.** מע"ג דלאו שיוי הוא אלא מורמיה הוא מפ"ק מ"ק ומו לן דהלכתא גמירי להו וברשות הניזק קאמר דברה"ר פטור כדתוקימנא בריש פ"ק (דף ג:) לרוסס תולדה דרגל לפוטרו בר"ה: **ונפל על לני.** אחר: **לראשון.** מזקי רגל הן ומשלמת כולה ואחרון ע"י לרוסס נשבר הלכך חצי נזק: **דניל קשור ברגלו.** כל דבר הנקשר ברגל המרגוד קרי ליה. ואית דגרסי דלי: **מהדס.** מרקד: **משלם חצי נזק.** דלניל היינו לרוסס כדמפרש בגמ' [יט:] **למדייה מלוי.** הידוס נמי כגון שהמיז והלרוסס שברו את הכלים: גמ'

חצי נזק [1]**התרנגולין מועדין** להלך בדרכן ולשבר היה דליל קשור ברגליו **או שהיה מהדס** ומשבר **את הכלים משלם חצי נזק:** גמ'

וחד אמר שבעה ואמרי לה **שלשים** ת"ר וכבוד עשו לו במותו זה חזקיה מלך יהודה שיצאו לפניו **שלשים** ושישה אלף חלוצי כתף דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה והלא לפני אחאב עשו כן אלא שהניחו ס"ת על מטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה והאידנא נמי עבדינן הכי אפוקי מפקינן אנוחי לא מנחינן ואיבעית אימא אנוחי נמי מנחינן קיים לא אמרינן אמר רבה בר בר חנה הוה אזילנא בהדיה דר' יוחנן למשאל שמעתא כי הוה [6]עייל לבית הכסא והוה בעינא מיניה מלתא לא פשיט לן עד דמשי ידיה ומנח תפילין ומברך והדר אמר לן אפילו קיים אמרינן לימד לא אמרינן [3]והאמר מר [א]גדול למוד תורה שהלמוד מביא לידי מעשה ל"ק הא למיגמר הא לאגמורי [ב]א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי מאי דכתיב [1]אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת שני שבטים שנאמר אשריכם זורעי ואין זריעה אלא צדקה שנאמר [2]זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד [7]ואין מים אלא תורה שנאמר [3]הוי כל צמא לכו למים וזוכה לנחלת שני שבטים זוכה לבילה כיוסף דכתיב [4]בן פורת יוסף בנות צעדה עלי שור וזוכה לנחלת ישששכר דכתיב [5]ישששכר חמור גרם אית דאמרי אויביו נופלין לפניו כיוסף דכתיב [6]בהם עמים ינגח יחדו אפסי ארץ וזוכה לבינה כישששכר דכתיב [7]ומבני ישששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל:

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד [2]הרגל מועדת לשבר בדרך הלוכה [ג]הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר [ד]היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק [ה]דרסה על הכלי ושברתו ונפל על כלי ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם **שלשים** ושישה אלף. ו] בגימטריא הכי הוי: **והלא לפני אחאב עשו כן.** שעשו לו הספד גדול כלמלרינן במגילה (דף ג. ושם) כמספד הלריימון בן עבריימון כלמתרגמינן כמספד לחתג בן עמרי לקטיל יתיה הלריימון בן עבריימון ומלחמה היה שהיו שם עם רב וכולן ספדו עליו ותע"ג לכמיב (מלכים ג כב) ויעבור הלריה במחנה ותמרינן (סנהלרין דף לט:) בחבוד לשעים לריה בחבוד לחתג בן עמרי לריה הייו לגדיקים שבחור לבל עבדיו ולוהבדיו היו מספידין לותו:

אלא שהניחו ס"ת על מטתו. ותע"ג דבפ' בתרא דמ"ק (כה.) גבי רב הונא מתא מסתא לסקול לעצות בן משוח לסקול ליצב ע"ג מטה שם"ת מונחת עליה ובסקומן רבה (מנחות דף לב:) מיכא פלוגתא דתמורתי ליכא למיפרך מדר' נחמיה דהכא דשמי מזקיה להוה גדול בתורה ומעשים טובים ביותר: **והאמר** מר גדול למוד תורה **שמביא לידי מעשה.** פי' בקונטרס למא מעשה עדיף וקשה לר"ת למדרכה מהכא דייק ספ"ק דקדושין (דף מ: ושם) למוד גדול ממעשה גבי זקיים שהיו מסוכין בעלייה ביום ומזה בלוד ומשמלה שמילה זו בפיסחים למוד גדול או מעשה גדול ומתו כולם ותמרו למוד גדול מעשה גדול ומתו כולם ותמרו ר"ת דס"פ והמלר מר שלמוד מביא לידי מעשה ויש"ו שמו מומרים קיים הרי מתו מומרים שלמד למי לא שלמד היתך קיים שהלמוד מביא לידי מעשה ולא מסיק מלעתיה השתא לחלק בין למד לעיתד ומשני הא לגמורי [דלימוד] ודלמי לא למרינן להא ודלמי עדיף שמביא את הרבים לידי מעשה כשהלמדם ובשלמות דרב אחאי גלון (ו) ל"ג קיים למרינן לימד לא למרינן חלא גרם ומתא תפילין והדר אמר לן ותו לא ופריך גמרא והיכן הוה מתא תפילין אחלה קודש שהיה מומר להם השמעתא והלא למוד גדול ממעשה ומשני הא לגמגר הא לגמגורי דליגמר נפשיה למוד גדול שמביא לידי מעשה חבל לגמגורי לאגמורי הוא לאחריני למחריס לא עדיף ולפיכך היה מניח תפילין תחילה(ו):

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד הרגל מועדת. למתניתין דפ"ק (דף טו:) קלי ותימה מי לדפתח ליתני כילד השן בריסא ומי לדסליק הא תניא שור המזיק ברשות הניזק והמדס בסוף ומומר ר"י ודלי לדפתח היה קלי ושן ורגל כאחד תשיבי משום דשור בהלכותיהן ומאחד קרא נפקי ומשום דתניא רגל בתר שן נקט הכא רגל בריסא דסליק מיניה:

הבהמה מועדת. פירש דגרס והבהמה בוי"ו וה"פ כילד העדאה דרגל לשבר דרך הלוכה פי' דרך הלוכה היא העדאתה וכן בסיפא גבי שן אבל קשה לר"י מה תירוץ כאן שלא שמאה בפרק קמא ומשמה לר"י דל"ג בוי"ו וה"פ כילד הרגל מועדת לשבר דרך הלוכה שאמר בפרק קמא (דף טו:) הבהמה מועדת בו' ומ"מ דייק בגמרא שפיר היינו רגל היינו בהמה דהרגל מועדת והבהמה מועדת הכל אחד: **היתה מבעטת.** אגב דשור לרוסס נקט לה הכא: **דרסה** על הכלי. תור"י לתיטרין למשמועין דסד"א דמשום הוא כיון דדרסה כ"כ בחוזק שניתז השבר על כלי אחר ושברו ומשמע להזיק נתכוונה:

א) [כי הוה נפיק כ"ה גירסת השלמות פר' לך לך], **ב)** מגילה ט. קדושין מ: שבתי פ' עקב, **ג)** ע"ז ה: ע"ש, **ד)** [נקמן יט.], **ה)** [פ' לך לך סימן ז], **ו)** [עי' תוספות קדושין מ: ד"ה לימוד],

ז) בי הוה עייל בציר הכפא והאידנא מפקינן. ליענה דס"ק הוא ולא למשמועין דזהו חזקיה דהמי קרא בחזקיה כתיב אלא לגבי מורמיה דמפרש מאי כבוד עשו לו במותו נקיט ואמר הכי: **תנוני כתפיה.** כמו ותלגה נעלו (דברים כה) שקרעו בגדיהם על שנהרגו כתפיהם: **והאידנא מפקינן.** ספר תורה קמי גברא רבה: **לנוחי.** על מטתו לא מנחינן: **כי הוה עייל בציר הכפא.** כלומר זימנא חדא כי הוה עייל בבית הכסא אמר לן הכי קיים למרינן לימד לן למרינן ולימד אמרו לחזקיה והאידנא לא משום כבודו לחזקיה לעיל מיניה עדיף מקיים: **מציץ לידי מעשה.** אלמא מעשה עדיף: **למיגמר.** לעולם מעשה עדיף אבל לגמורי לאחריני עדיף ממעשה הלכך לימד לן למרינן: **זורעי.** היינו לדקה וחסד כדמפרש לקמיה: **נגחלת שני שבטים.** דהכי משמע רגליכם ישגולנו נגחלת השור והחמור יוסף ושכר: **נגוח לעדה עלי שור.** היינו כילה: **חמור גרם.** ממרגמת עמיר בניכסין: יוסף ליקרי שור נכור שורו הדר לו (דברים לג):

ח) רש"י ד"ה היתה מבעטת וכו' דקרן היא הלכך:

ט) ר"ח ד"ה ואלא לפני וכו' שהלימוד מביא לידי מעשה. ומלמו שניסס נירו (קדושין מ:). הדרן עלך ארבעה אבות

קעה א מיי' פ"ו מהל' מ"ת הלכה ג סמג עשין יב טוש"ע י"ד סימן רמו סעיף יח:

א ב ג מיי' פ"ו מהל' מזק ממון הלכה ה סמג עשין סז טוש"ע מ"מ סימן שפט סעיף ג ופעיף ו וסימן שלא סעיף ג:

ב ד מיי' שם פ"ב הלכה ג סמג שם טוש"ע מ"מ סימן שלא סעיף ג:

ג ה מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ה:

ד ו מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף י:

רבינו חננאל

ור' נחמיה אמר שהושיבו ספר תורה על מטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה. והיידנא מפקינן, ואי מנחי, קיים לא אמרינן. פי' חלוצי כתף כך שמענו, שמוציא יד אחד מבית הצואר שלו ממקום הקרע כדי שיהא הקרע ברור ונמצא הכתף חלוץ מן החלוק. ר' יוחנן, קיים אמרי' לימד לא אמרי'. והא אמר מר גדול תלמוד תורה שהתלמוד מביא לידי מעשה. ופרקי' לא קשיא למיגמר הוא תלמוד גדול שהתלמוד מביאו לידי מעשה, לאגמורי הוא לאחריני מעשה גדול. ש"מ דלמיגמ' הוא ולאיעסוקי קמיה רביה טפי עדיף וקדים על לאגמורי הוא לאחריני. אמר ר' יוחנן כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת שני שבטים, בדרך הילוכה, הבהמה מועדת להלך כדרכה כו'.